

Motion till riksdagen

1986/87:Jo836

Jan Sandberg m. fl. (m)

Miljön i Stockholmsregionen

Storstockholm är Sveriges största tätortsregion. Regionen är dock inte bara en tätort utan också något av ett Sverige i miniatyr. Där finns såväl stadscentra som glesbygd, stora jordbruksarealer såväl som en utbredd skärgård och stora skogsarealer.

Naturen och landskapsbilden är resultatet av generationer av mänsklig påverkan. Miljonprogrammets bostadsområden bär sin prägel av de politiska beslutsfattarnas agerande under 1960-talet. Stockholms skärgårds kulturbygd är resultatet av många enskilda människors och familjers verksamhet sedan lång tid tillbaka.

Kontrasterna är stora. Storstadens puls uppskattas av vissa, närheten till naturen av andra. De flesta uppskattar dock kombinationen. Stockholmsregionen har många kvalitéer.

Miljöproblemen i regionen är dock i vissa fall stora, sett i relation till övriga delar av landet.

Vattnet, jorden och luften är grunden för allt lov. Om dessa element förenas och förstörs så förändras livsförutsättningarna. Det är därför mycket viktigt att föroreningar och utsläpp begränsas.

Grunden för en god miljöpolitik i såväl landet som regionen måste bygga på kunskap, de enskilda människornas ansvar för miljön och för varandra. Enskilda och företag bör därför uppmuntras av det allmänna att förbättra miljön.

Den hittills förda politiken har dessvärre en mängd brister. Avgränsade åtgärdsplaner har ansetts vara tillräckligt. Ett stelt och institutionaliserat arbete har ej gett de positiva, stora miljöeffekter som berörs.

Miljövårdsarbetet får inte avstanna eller stelna. Vad som krävs är att många, oberoende delar av samhället stimuleras till miljövårdsåtgärder. Individer och företag skall själva göra insatser. Det är statsmakternas uppgift att påskynda detta genom upprättande av gränsvärden och ekonomiska stimulanser. En moderat miljöpolitik ger dessa förutsättningar och bidrar till en bättre miljö.

Vattenvård

En del insatser har gjorts de senaste åren för att begränsa och förhindra miljöförstöring. Genom bl. a. rening av hushållsavlopp har Mälarens vattenkvalité förbättrats betydligt. Stockholmsregionens nedsmutsning av

Östersjön har minskat. Övriga länder har dock inte gjort motsvarande förbättringar. Inte minst Östeuropas nedsmutsning av Östersjön är ett stort problem.

Mot. 1986/87
Jo836

De luftburna föroreningarna uppvisar en liknande fördelning. En stor del av de ämnen som bidrar till bl. a. en ökad försurning av regionens sjöar, kommer ifrån Östeuropa. Samtidigt medför förbränningen av olja och kol inom Storstockholm betydande negativa effekter.

Luftvård

Luftföroreningarna är ett globalt problem som påverkar även Stockholmsregionen. Mycket kan dock, och måste göras inom regionen för att minska utsläppen av skadliga ämnen.

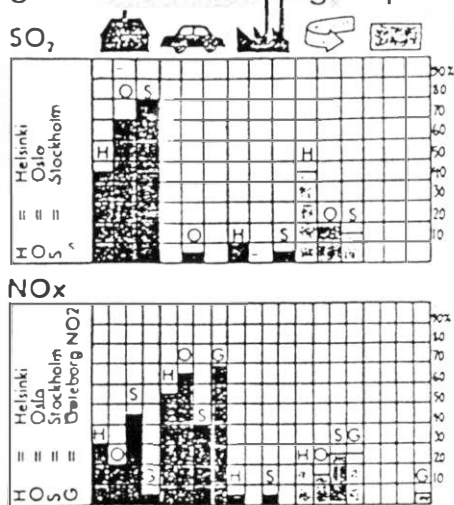
Bostadsuppvärmning – det stora miljöproblemet

De två skadligaste ämnena i Stockholmsområdet, svaveldioxid och kväveoxider, härrör huvudsakligen från utsläppskällor inom regionen. Nordiska ministerrådets miljörapport från 1986 visar att så mycket som 80 % av Stockholms luftburna svaveldioxid kommer ifrån uppvärmning av bostäder, 3 % från industrier och resterande 17 % från övriga länder. Bilarna släpper inte ut någon svaveldioxid.

Ur ministerrådets rapport går att läsa att bostadsuppvärmningen i Stockholm också står för den största utsläppsandelen av kväveoxider. 43 % kommer därifrån medan 31 % härrör från biltrafiken. Industrierna står för 1 % och den luftimporterade andelen är 25 %.

Jämfört med de övriga skandinaviska tätorterna så ligger Stockholm i topp när det gäller bostadsuppvärmningens andel av de totala utsläppen. Förbränningen av fossila bränslen är den stora boven i dramat.

Forurensninger til menneske og miljø fra ulike kilder

Problemet med skogsskador tar sig bl. a. uttryck i att regionens skogar uppvisar skadesymptom. Sveriges lantbruksuniversitet gjorde en skogsskadeinventering 1984 där det framgår att den genomsnittliga barrförlusten hos gran i Stockholmsregionen var mer än 10 % och sålunda över riksgenomsnittet.

Även om naturliga betingelser, vindar och klimat kan ha orsakat en del av resultatet så står troligen luftföroreningarna för en stor del av skadorna.

Moderat politik för en bättre miljö i Stockholmsregionen

Med ägande följer ansvar. En god miljöpolitik skall bygga på de enskilda människornas ansvar för miljön och för varandra. En förutsättning för att vi skall ha råd att satsa på miljöförbättringar är att Sverige är en marknadsekonomi. Utveckling och decentraliserat ansvar ger de nödvändiga resurserna.

En stor del av nedsmutsningen av såväl Östersjön som regionens luft härstämmer från övriga länder, inte minst i Östeuropa. Planhushållningen ger inte den tillväxt och det personliga engagemang som behövs för att få en bättre miljö. Uttalanden om minst en 30-procentig minskning av svaveldioxidutsläppen har gjorts av såväl de nordiska länderna som Storbritannien, Tyskland m. fl. Dessvärre inte av Polen och Tjeckoslovakien som enbart utfäst sig att göra 5- resp. 10-procentiga minskningar. Östersjöländernas svaveldioxidutsläpp har betydande negativ påverkan på Stockholmsregionens miljö.

Bostadsuppvärmning

Det mest effektiva sättet att minska utsläppen av såväl svaveldioxid som kväveoxider är att minska användandet av kol och olja för uppvärmning av bostäderna.

En ökad användning av el till uppvärmning skulle ge märkbara positiva effekter. Värmepumpar kräver också elektricitet och kan anslutas till befintligt fjärrvärmenät och utnyttjas i tillkommande.

Det är från miljösynpunkt överlägsna fliseldade anläggningar. 2/3 av energin hämtas från vatten, luft eller mark, utan känd miljöpåverkan av betydelse. Den resterande tredjedelen energi kommer ifrån elektriciteten, normalt från vatten- eller kärnkraft med mycket liten miljöpåverkan.

Problemet med freonutsläpp från värmepumpar har nyligen uppmärksamats. Utsläppen måste därför minskas avsevärt. Inom en snar framtid kan dock värmepumpar utan freon förväntas tack vare den snabba tekniska utvecklingen.

Riksdagens beslut om förbud mot användande av kärnvärme är olyckligt och omöjliggör en miljövänlig energiproduktion som passar utmärkt i en region som Storstockholm.

Kärnvärmeverk av typen Secure med extremt höga säkerhetskrav skulle ge en klar förbättring av Stockholmsregionens miljö. Från säkerhetssynpunkt är det fel att förbjuda Secureanläggningar. Sett ur miljöskyddssynpunkt är kärnvärme vida överlägsen olje-, kol-, flis- eller torveldade värmeverk.

Ett riksdagsbeslut om en skärpning av gränsvärdena vid förbränning av olja till 0,1 gram svavel per megajoule skulle däremot ge en märkbart positiv effekt av regionens luftmiljö. Detsamma gäller att gränsvärdet för utsläppen vid kolförbränning sänks till 0,05 gram svavel för alla kolanläggningar. Inte minst gränsvärdet för kväveoxidutsläpp vid kolförbränning skall, enligt vår mening, sättas till 0,1 gram per megajoule. Dessa krav har förts fram av moderaterna men röstats ned av den socialistiska majoriteten i riksdagen.

Det är viktigt att utsläppen vid förbränning av fossila bränslen sänks. Cancerkommittén har bedömt att mellan 200–1 000 cancerfall om året i Sverige är att hänföra till luftföroreningarna. Det motsvarar 20–200 cancerfall om året i Stockholmsregionen.

Bilavgaser

Den största negativa luftmiljöeffekten medför bilismen genom utsläppen av kväveoxider. Beslutet om införandet av den katalysiska avgasreningen som på moderat initiativ kombinerades med en skatterabatt på bilar fram till år 1989 kommer att ge goda effekter. Beräkningar gjorda av Bilindustriföreningen visar att utsläppen från bilarna kommer att minska kraftigt. Redan inom tio år beräknas utsläppen ha minskat med 35–40 %.

Den nästa miljöåtgärden inom bilområdet är att eftersträva jämn fart. Vid jämn fart avger en bil med katalysator så rena avgaser att nivåerna av kolväten, koloxid och kväveoxid knappast kan mätas. När alla bilar nu förses med katalysator är det en kortare färdväg och jämnare fart i trafiken som därutöver ger de största miljöförbättringarna.

Trafikmiljön i tätorter innebär ofta att bilar tvingas stå med motorn i tomgång. Bilindustriföreningens undersökningar visar att, räknat på en sträcka av 10 meter ger en bil i tomgång på en minut lika mycket avgaser som 50 bilar som passerar med 50 km/timme vad beträffar kolväten och koloxid. För kväveoxider gäller att 13 bilar per minut ger samma värde som den som står i tomgång.

Bilar skall inte stå stilla. Kortast möjliga färdsträcka i en jämn fart ger minsta möjliga avgasutsläpp.

För att minska Stockholmsregionens utsläpp av bilavgaser måste trafikplaneringen inriktas på att ge bilisterna möjlighet att transportera sig utan onödiga stopp. Byggandet av kringfartsleder måste ha hög prioritet. E4-leden måste påskyndas samtidigt som Österleden byggs. För att regionen skall fungera bättre behövs också en Västerled.

Synen på Stockholmsregionen när det gäller de statliga väganslagen måste förändras. Regionen får numera bara knappt 10 % av anslagen till statsvägnätet trots att närmare 20 % av landets befolkning är bosatt inom regionen och den största delen av transportarbetet utförs här.

Spårbunden trafik

Den spårbundna trafiken är en viktig länk i kommunikationssystemet. Även järnvägstrafiken behöver utvecklas och nysatsningar måste ske. Dessa skall i stor utsträckning innehålla inslag av privat finansiering.

Avslutning

Mot. 1986/87

Jo836

En moderat miljöpolitik ger de bästa förutsättningarna för en god miljö i Stockholmsregionen. Stimulerandet av miljöförbättrande åtgärder kombinerat med ett ökat individuellt ansvarstagande och sänkta gränsvärden skulle ge en bättre luft och vattenmiljö i regionen till förmån för såväl växter, djur och människor.

Hemställan

Med åberopande av vad i motionen anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen angetts om de positiva miljöeffekterna för Stockholmsregionen som en sänkning av gränsvärdena vid förbränning av olja och kol medför.

[att riksdagen beslutar att kärnvärme typ Secure får användas för uppvärmning av bostäder m. m.¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den lokala trafikplaneringen bör inriktas på att underlätta bilarnas framkomlighet i syfte att minska avgasutsläppen.²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen angetts om de positiva miljöeffekterna för Stockholmsregionen som en utbyggnad av kringfartsleder medför,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de statliga vägnanslagens fördelning i större utsträckning bör utgå efter landets befolkningstäthet och transportarbetets intensitet.²]

Stockholm den 27 januari 1987

Jan Sandberg (m)

Görel Bohlin (m)

Jerry Martinger (m)

Birgitta Rydle (m)

Gunnar Biörck (m)

i Värmdö

Knut Billing (m)

Alf Wennerfors (m)

Ingela Gardner (m)

¹ 1986/87:N550

² 1986/87:T361